

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Перший проректор
 Глухівського НПУ ім. О. Довженка
 Марина ХРОЛЕНКО

"08" "08" 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни **«ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОСТІ І ОБДАРОВАНОСТІ»**

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма: «Психологія»

Статус: цикл професійної підготовки, нормативна

Структурні підрозділи, відповідальні за реалізацію навчальної дисципліни:

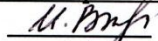
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра: педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Кількість годин					Вид семестрового контролю	
			Європейські кредити	Години	Аудиторні заняття				Самостійна робота студента, в т. ч. ІРС	Залік	Іспит
					Всього	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття			
Денна	4	7	4	120	40	18	-	22	80	-	+
Заочна	4	7	4	120	10	6	-	6	108	-	+

Робочу програму складено на основі: Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія (затвердженого та введеного в дію наказом Міністерством освіти і науки України від 24.04.2019 року № 565) та змін до Стандарту, затверджених наказами Міністерства освіти і науки України № 1583 від 29.12.2023 р., № 842 від 13.06.2024 р., Професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти», затвердженого наказом Мінекономіки № 2425 від 24.12.2020 р., Професійного стандарту «Практичний психолог (соціальна сфера)», затвердженого наказом Мінекономіки № 211 від 03.02.2021 р., освітньо-професійної програми «Психологія», навчального плану підготовки бакалаврів спеціальності 053 Психологія Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Укладач робочої програми: Інга ПОЛІЛУЄВА, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту

(підпис)

ЗАТВЕРДЖЕНО

кафедрою педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту
протокол від «27» серпня 2024 року №1

Завідувач кафедри Павло БІЛІЧЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент

(підпис)

ЗАТВЕРДЖЕНО

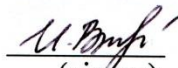
вченою радою ННІ Педагогіки і психології
протокол від «28» серпня 2024 року № 7

Голова вченої ради ННІ Педагогіки і психології Андрій ШЕРУДИЛО, кандидат педагогічних наук, доцент

(підпис)

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми Інга ПОЛІЛУЄВА, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту

(підпис)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Психологія творчості і обдарованості – складник блоку професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі психології. Вивчення цього освітнього компонента передбачає засвоєння сутнісних ознак творчості як особливого виду людської діяльності, розуміння психологічних механізмів творчого процесу, індивідуально-особистісних ознак творчої особистості, психофізіологічних передумов її формування.

Метою викладання дисципліни «Психологія творчості і обдарованості» є формування у майбутніх фахівців галузі психології цілісних уявлень стосовно проблематики психології творчості та обдарованості; з'ясування психологічної природи творчих здібностей особистості; підготовка здобувачів вищої освіти до реалізації їх особистісного і творчого потенціалу в роботі з обдарованими дітьми та іншими категоріями населення.

Завдання навчального курсу:

1. З'ясування структури предмета психології творчості;
2. Розширення уявлень про теорії й концепції творчості у психологічній науці;
3. Формування прикладних умінь і навичок для з'ясування вікової динаміки творчості у практиці педагогічної діяльності;
4. Розвиток діагностичних умінь студентів у контексті з'ясування обдарованої особистості;
5. Удосконалення навичок рефлексії власної структури творчості студентів.

Пререквізити: курс «Психологія творчості і обдарованості» використовує міждисциплінарні знання з таких навчальних дисциплін як: «Загальна психологія з практикумом», «Вікова психологія», «Педагогічна психологія» тому цілком логічним є вивчення дисципліни після вказаних вище курсів.

Постреквізити: Знання з курс «Психологія творчості і обдарованості» можуть бути використані при написанні фахової випускної роботи.

Основні навчальні компетентності як результат успішного засвоєння навчального курсу.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

ФК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Організація навчання

Види занять. Лекція-бесіда, передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією. Запитання адресуються до всіх, студенти відповідають з місця; викладач

підкується про те, щоб запитання не залишалися без відповіді. Запитання не для контролю знань, а для з'ясування рівня орієнтованості і пізнання студентів з проблем курсу, міри їх готовності до сприйняття наступного матеріалу.

Практичне заняття передбачає детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень курсу та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформованих завдань. Перелік тем практичної роботи визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Практичне заняття включає: проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів; постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, - розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття, зараховуються під час виставлення підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Самостійна робота студента (СРС) – це самостійна діяльність студента, яку викладач планує разом зі здобувачем освіти, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача. Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Навчальні заняття для здобувачів вищої освіти денної і заочної форм навчання під час дистанційної освіти здійснюється в синхронному (взаємодія учасників освітнього процесу з одночасним перебуванням у вебсередовищі дистанційного навчання) за допомогою технологій дистанційного навчання (онлайн-зв'язок програмного забезпечення Zoom, Google Meet, Skype, соціальних месенджерів Viber, Instagram, Telegram тощо) та асинхронному режимі (взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання із затримкою в часі) за допомогою електронної пошти, соціальних мереж, форумів, Google Classroom

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин (4 кредитів ECTS).

Передбачається виконання модульної контрольної роботи за підсумками навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль - екзамен

Освітні технології організації навчання та викладання: особистісно-орієнтовані (технологія індивідуального навчання, технологія активного навчання та самонавчання, технологія евристичного навчання); активні та інтерактивні технології проведення занять (технологія розвитку критичного мислення, технологія проведення дискусій, ділові та рольові ігри тощо).

Форми роботи: практикуми, тренінги, рольова гра, проектно-рольове моделювання; аналітичні дискурси, диспути тощо. Заняття містять теоретичні та практичні блоки.

Методи навчання

Для забезпечення ефективного засвоєння матеріалу курсу застосовуються різноманітні методи навчання, які охоплюють наступні аспекти:

Методи організації та проведення навчального процесу:

- вербальні (лекція у форматі монологу, лекція-обговорення, проблемно-орієнтована лекція);
- візуальні (використання презентацій, демонстрація матеріалів, застосування опорних схем і конспектів);
- практичні (виконання практичних завдань).

Методи мотивації та стимулювання пізнавальної активності:

- проблемний виклад інформації;
- звернення до реального життєвого досвіду студентів;
- організація навчальних дискусій.

Методи оцінювання та самоконтролю результатів навчання:

- усне оцінювання знань;
- письмовий контроль;
- самооцінка та взаємний контроль між студентами;
- аналіз відповідей.

2. Опис навчальної дисципліни
«Психологія творчості і та обдарованості»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів ECTS – 4	Галузь знань: <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> Спеціальність: 053 Психологія Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Освітня програма: «Психологія»	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Модулів – 3 Змістових модулів – 3 Загальна кількість годин – 120.		Статус – нормативна	
		Рік підготовки	
		4-й	4-й
		Семестр	
		7-й	7-й
		Лекційні заняття	
		18 год.	6 год.
		Практичні заняття	
		22 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		80 год.	108 год.
		Вид контролю – екзамен	

2.1. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ВСТУП ДО ПСИХОЛОГІЇ ТВОРЧОСТІ ТА ОБДАРОВАНОСТІ

1.1. Предмет і завдання психології творчості та обдарованості. Проблеми психології творчості. Перспективи психології творчості. Місце психології творчості в системі психологічного знання. Основні сфери застосування психології творчості. Актуальні проблеми психології творчості та обдарованості на сучасному етапі розвитку психологічної науки. Поняття «творчість», «креативність». Параметри креативності. Види творчості. Художня творчість. Наукова творчість. Психологічний механізм наукових відкриттів. Технічна творчість. Структура творчого процесу. Сторони і фази творчого процесу. Рівні розвитку творчості. **1.2. Історія розвитку психології творчості.** Філософські концепції творчості. Психологічні концепції творчості. Інтуїтивістична теорія творчості (А. Бергсон). Генетична теорія творчості. (Т. Рібо). Інтелектуальна теорія творчості (М. Вергеймер, Дж. Гілфорд, Е. де Боно). Гуманістична теорія творчості (А. Маслоу). Психоаналітична теорія творчості (З. Фрейд). Д. Рензулі (тричинникова модель здатності до творчості), П. Торренс (креативність як характеристика процесу творчого мислення). Ідея патологізації творчої

особистості (Ч. Ломброзо, К. Юнг). Становлення і розвиток наукового розуміння обдарованості. **1.3. Методи психології творчості.** Організаційні методи. Емпіричні методи. Тести інтелекту: тест структури інтелекту Амтхауера; шкали вимірювання інтелекту Векслера; Шкільний тест розумового розвитку; Аналітичний тест інтелекту Мейлі; Культурно-вільний тест інтелекту (Р. Кеттел). Тести здібностей: шкала Снеллена (гострота зору); моторні: Тест спритності пальців О'Коннора, тест механічних здібностей Маккеррі тощо. Тести креативності: тести Дж. Гілфорда та П. Торренса, методика дослідження «інтелектуальної активності» особистості – «Креативне поле» Д.Б. Богоявленської, тест групового оцінювання виявлення таланту С. Римм. Тести успішності. Методи із застосуванням утруднюючих умов: Метод часових обмежень. Метод раптових заборон. Метод нових варіантів. Метод браку інформації. Метод інформаційної перенасиченості. Метод абсурду. Метод ситуативної драматизації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ.

2.1. Психологія здібностей. Проблема здібностей й у психології. Загальна характеристика здібностей. Ознаки здібностей. Природа здібностей. Біологічна теорія здібностей. Френологія Ф. Гальтона. Соціальна теорія здібностей. Теорія Б.М. Теплова. Рівні розвитку здібностей. Здібності, задатки і нахили. Здібності і здатності. Здібності і творчі здібності. Здібності й обдарованість. Майстерність, обдарованість, геніальність. Структура здібностей. Кількісна і якісна характеристика здібностей. Здібності як спосіб адаптації до світу предметів. Здібності як форма соціальної адаптації. Здібності та вибір професії. Розвиток творчих здібностей. Казки як елемент розвитку творчості. **2.2. Пізнавальна сфера і творчість.** Психологія творчого інтелекту. Види інтелекту: компонентний, емпіричний, контекстний, лінгвістичний, музичний, просторовий, логіко-математичний. Мислення і творчість. Критерії творчого мислення. Особливості творчого мислення. Конвергентне і дивергентне мислення. Когнітивно-особистісні характеристики розвитку творчого мислення. Розвиток творчого мислення як умова успішного навчання. Уява в творчому процесі. Уява, фантазія і творчість. Види уяви. Роль уяви в художній творчості. Уява в творчій діяльності вчителя. Прийоми розвитку уяви. **2.3. Психічні стани й творчість.** Роль емоцій та почуттів у процесі творчості. Емоційна «креативність» та «емоційний інтелект». Емпатія. Творчість як активність несвідомого. Інтуїція. Види інтуїції. Натхнення. Роль інсайту в творчій діяльності. Змінені стани свідомості й творчість. Вплив психоактивних речовин на реалізацію творчості.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ТА ЇЇ ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ. **3.1. Творча особистість.** Творча унікальність і творчий потенціал особистості. Творчий потенціал та його структура. Творчий потенціал і творчі досягнення. Оригінальність і творчість. Особливості і типологія творчих особистостей. Особистісні риси творчих людей. Мотивація творчої особистості. Креативність у структурі творчої особистості. Моделі креативної поведінки. Творчі здібності і вибір професії. Вчинок і моральна творчість. Професіоналізм і творчість педагога. Психопатологія творчої особистості. **3.2. Психологія обдарованості.** Проблема обдарованості в психологічній думці. Сучасні концепції обдарованості. Природа і сутність обдарованості. Передумови обдарованості: біологічні, макро- і мікросередовище, вікові особливості дитини, поєднання властивостей і можливостей різних вікових періодів, індивідуальні відмінності в активності та саморегуляції. Ознаки обдарованості. Причини індивідуальних відмінностей обдарованих дітей. Види обдарованості. Духовна обдарованість дітей. Структура творчої обдарованості. Особливості особистості обдарованих дітей з гармонійним типом розвитку. Якості особистості. Особливості особистості обдарованих дітей дисгармонійним типом розвитку. Обдарованість і процес соціалізації. Обдаровані діти з особливими потребами. Система психолого-педагогічного пошуку обдарованих дітей. Особливості навчання і виховання обдарованих дітей. Професійне самовизначення обдарованих дітей. Психологічні умови адаптації обдарованої дитини при переході із початкової ланки освіти в середню. Обдарована дитина в сім'ї. **3.3. Особливості творчої діяльності особистості на різних етапах онтогенезу.** Вікові

періоди творчих проявів. Дитячий малюнок як творчість. Особливості дитячої творчості. Характеристика підліткової та юнацької творчості. Творчість у вік молодості. Специфіка творчої діяльності людей старшого віку. Вікова динаміка творчості. Творчість в умовах криз. Вікові особливості становлення творчо обдарованої особистості в юнацькому віці.

2.2. Структура залікових кредитів (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин, відведених на:		
		аудиторні заняття		самостійн у роботу студентів (СРС)
		лекції	практичні	
Змістовий модуль 1 Вступ до психології творчості та обдарованості				
1	Предмет і завдання психології творчості та обдарованості.	2	2	8
2	Історія розвитку психології творчості.	2	2	9
3	Методи психології творчості.	2	2	9
Змістовий модуль 2 Психологія творчого процесу				
4	Психологія здібностей.	2	2	9
5	Пізнавальна сфера і творчість.	2	2	9
6	Психічні стани й творчість.	2	2	9
Змістовий модуль 3 Психологія творчої особистості та її життєвий шлях				
7	Творча особистість.	2	2	9
8	Психологія обдарованості.	2	4	9
9	Особливості творчої діяльності особистості на різних етапах онтогенезу.	2	4	9
Разом за семестр		18	22	80

2.2. Структура залікових кредитів (заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин, відведених на:		
		аудиторні заняття		самостійн у роботу студентів (СРС)
		лекції	практичні	
Змістовий модуль 1 Вступ до психології творчості та обдарованості				
1	Предмет і завдання психології творчості та обдарованості.	1	0	12
2	Історія розвитку психології творчості.	0	0	12
3	Методи психології творчості.	1	0	12
Змістовий модуль 2 Психологія творчого процесу				
4	Психологія здібностей.	0	0	12
5	Пізнавальна сфера і творчість.	2	0	12
6	Психічні стани й творчість.	0	2	12
Змістовий модуль 3 Психологія творчої особистості та її життєвий шлях				
7	Творча особистість.	0	2	12
8	Психологія обдарованості.	2	0	12

9	Особливості творчої діяльності особистості на різних етапах онтогенезу.	2	2	12
Разом за семестр		6	6	108

2.4. Зміст лекційного курсу

Номер теми	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	<p>Тема: Предмет і завдання психології творчості та обдарованості</p> <p style="text-align: center;">Зміст лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і завдання психології творчості та обдарованості. 2. Місце психології творчості в системі психологічного знання. 3. Види творчості. 4. Рівні творчості. 5. Структура творчого процесу <p>Література: [рекомендована до курсу].</p>	2/1
2	<p>Тема: Історія розвитку психології творчості.</p> <p style="text-align: center;">Зміст лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософський етап вивчення творчості. 2. Психологічні концепції творчості у західній психології. 3. Концепції творчості у вітчизняній психології. 4. Погляди на творчість у роботах В. А. Роменця. <p>Література: [рекомендована до курсу].</p>	2/0
3	<p>Тема: Методи психології творчості</p> <p style="text-align: center;">Зміст лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Спостереження як метод вивчення творчості. 2. Експериментальний підхід у дослідженнях творчості. 3. Метод тестів у дослідженнях творчості. 4. Можливості самоспостереження й самоаналізу у вивченні механізмів творчості. 5. Біографічний метод. <p>Література: [рекомендована до курсу].</p>	2/1
4	<p>Тема: Психологія здібностей</p> <p style="text-align: center;">Зміст лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема здібностей у психологічній науці. 2. Види здібностей. 3. Майстерність, обдарованість, геніальність. 4. Структура педагогічних здібностей. 5. Творчі здібності й шляхи їх розвитку. <p>Література: [рекомендована до курсу].</p>	2/0
5	<p>Тема: Пізнавальна сфера і творчість</p> <p style="text-align: center;">Зміст лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мислення і творчість. 2. Когнітивно-особистісні характеристики розвитку творчого мислення. 3. Уява і фантазія та їх вплив на творчий процес. 4. Сприймання і пам'ять у творчому процесі. <p>Література: [рекомендована до курсу].</p>	2/2
6	<p>Тема: Психічні стани й творчість</p> <p style="text-align: center;">Зміст лекції</p>	2/0

	1. Емоційна сфера і творчість. 2. Творчість у стані стресу. 3. Змінні стани свідомості й творчість. Література: [рекомендована до курсу].	
7	Тема: Творча особистість Зміст лекції 1. Творчий потенціал та його структура. 2. Специфічні риси творчих особистостей. 3. Мотивація творчої поведінки. 4. Типологія творчих особистостей. 5. Творчі здібності й вибір професії. Література: [рекомендована до курсу].	2/0
8	Тема: Психологія обдарованості Зміст лекції 1. Проблема обдарованості в психологічній думці. 2. Природа і сутність обдарованості. 3. Чинники та структура обдарованості. 4. Психологічні особливості обдарованих дітей. Література: [рекомендована до курсу].	2/0
9	Тема: Особливості творчої діяльності особистості на різних етапах онтогенезу. Зміст лекції 1. Особливості творчості в дошкільному віці. 2. Творчість у молодшому шкільному віці. 3. Підліткова творчість. 4. Специфіка прояву творчості у різних фазах юності. Література: [рекомендована до курсу].	2/2
Разом за семестр		18/6

2.5. Зміст практичних занять

Номер теми	Перелік тем практичних занять, їх анотації	Кількість годин
1	Тема: Предмет і завдання психології творчості та обдарованості План 1. Предмет і завдання психології творчості та обдарованості. 2. Творчість як психологічна категорія 3. Місце психології творчості в системі психологічного знання. 4. Принципи психології творчості. 5. Міждисциплінарні зв'язки психології творчості й обдарованості Література: [рекомендована до курсу].	2/0
2	Тема: Історія розвитку психології творчості. План 1. Проблема творчості у філософії (Стародавній Світ, Середньовіччя, Просвітництво). 2. Трансформація поглядів на творчість у контексті психології як самостійної науки (XIX – поч. XX ст.). 3. Творчість у контексті основних напрямів західної психології (психоаналіз, гештальтпсихологія, біхевіоризм, гуманістична психологія, когнітивна психологія) 4. Концепції творчості у вітчизняній психології (XX – XXI ст.). 5. Погляди на творчість у роботах В. А. Роменця.	2/0

	Література: [рекомендована до курсу].	
3	<p>Тема: Методи психології творчості</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методологічні принципи досліджень творчості у психології. 2. Спостереження як метод вивчення творчості. 2. Експериментальний підхід у дослідженнях творчості. 3. Метод тестів у дослідженнях творчості (тести інтелекту, тести креативності). 4. Можливості самоспостереження й самоаналізу у дослідженні творчості. 5. Біографічний метод. 6. Аналіз продуктів діяльності. <p>Література: [рекомендована до курсу].</p>	2/0
4	<p>Тема: Психологія здібностей</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема здібностей у психологічній науці. 2. Види здібностей. 3. Поняття майстерності, обдарованості, геніальності. 4. Спеціальні здібності. 5. Педагогічні здібності. 6. Творчі здібності й шляхи їх розвитку. <p>Література: [рекомендована до курсу].</p>	2/0
5	<p>Тема: Пізнавальна сфера і творчість</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мислення і творчість: системно-функціональні зв'язки. 2. Характеристики розвитку творчого мислення. 3. Роль уяви у творчому процесі. 4. Сенсорно-перцептивна сфера у творчому процесі. 5. Мнемічна сфера у творчому процесі. <p>Література: [рекомендована до курсу].</p>	2/0
6	<p>Тема: Психічні стани й творчість</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Емоційна сфера і творчість. 2. Творчість у стані стресу. 3. Вольові якості й творчість 3. Змінені стани свідомості й творчий процес. <p>Література: [рекомендована до курсу].</p>	2/2
7	<p>Тема: Творча особистість</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Творчий потенціал і його структура. 2. Креативність у структурі творчості. 3. Особливості творчих особистостей. 4. Професіоналізм і творчість. <p>Література: [рекомендована до курсу].</p>	2/2
8	<p>Тема: Психологія обдарованості</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Природа і сутність обдарованості. 2. Передумови обдарованості. 3. Види обдарованості. 4. Психологічні особливості обдарованих дітей. 5. Роль сім'ї у розвитку обдарованості дитини. 6. Обдарованість і процес соціалізації. 	2/0

	7. Обдаровані діти з особливими потребами. Література: [рекомендована до курсу].	
9	Тема: Особливості творчої діяльності особистості на різних етапах онтогенезу. План 1. Особливості творчості в дошкільному віці. 2. Творчість у молодшому шкільному віці. 3. Специфіка творчості у підлітковому віці. 4. Специфіка прояву творчості у різних фазах юності. 5. Творчість у дорослому віці. Література: [рекомендована до курсу].	2/2
Разом за семестр		22/6

2.6. Зміст самостійної роботи

Номер теми	Зміст самостійної роботи	Кількість годин
Тема 1	Робота з термінологією: психологія творчості, параметри креативності, художня творчість, наукова творчість. Ознайомитися з додатковим матеріалом для обговорення. Опрацювати основну та додаткову літературу до теми. Виписати тези та опорні поняття з глосарія до теми. Ознайомитись з матеріалом щодо зв'язку психології творчості з іншими науками та записати у вигляді тексту (до 0,5 стр.).	8/12
Тема 2	Робота з інформаційними джерелами, що ставить на меті з'ясування основних концепцій творчості у психологічній науці. Опрацювати основну та додаткову літературу з теми. Виписати тези та опорні поняття з глосарія до теми. Ознайомитися з додатковим матеріалом для обговорення. Підготовка схеми «Взаємозв'язок теорій і концепцій розвитку творчості» (форма довільна).	9/12
Тема 3	Робота з термінологією: соціальна норма, норма, позитивні девіації, негативні метод браку інформації, метод абсурду, метод інформаційної перенасиченості, метод ситуативної драматизації, тести інтелекту, тести здібностей, тести креативності. Ознайомитися з додатковим матеріалом для обговорення. Опрацювати основну та додаткову літературу до теми.	9/12
Тема 4	Робота з термінологією: геніальність, задатки, здібності, обдарованість, загальні здібності, природні здібності, спеціальні здібності, творчі здібності. Підготувати доповідь: Роль здібностей у житті й діяльності людини.	9/12
Тема 5	Робота з термінологією: інтелект, конвергентне і дивергентне мислення, творчість, уява, фантазія, натхнення. Опрацювати основну та додаткову літературу до теми. Виписати тези та опорні поняття до теми.	9/12

	Написати реферат чи твір-роздум на тему «Інтелект і творчість».	
Тема 6	Робота з термінологією: емоційна «креативність», «емоційний інтелект», емпатія, інсайт, механізм проєкції, натхнення, почуття, несвідоме. Опрацювати основну та додаткову літературу з теми. Виписати тези та опорні поняття до теми з глосарія.	9/12
Тема 7	Робота з термінологією: творча особистість, потенціал, творчий потенціал, творча унікальність, обдарованість, обдарована дитина, дитяча обдарованість. Опрацювати основну та додаткову літературу по темі. Виписати тези та опорні поняття до теми. Підібрати додаткову літературу для обговорення.	9/12
Тема 8	Робота з термінологією: академічна обдарованість, духовна обдарованість, математична обдарованість, обдарованість, соціальна обдарованість, художня обдарованість. Опрацювати основну та додаткову літературу по темі. Виписати тези та опорні поняття по темі.	9/12
Тема 9	Підібрати народні прислів'я та приказки про вікові особливості творчості на різних етапах життя. Опрацювати основну та додаткову літературу по темі. Виписати тези та опорні поняття до теми. Підібрати додаткову літературу для обговорення.	9/12
Разом за семестр		80/108

2.7. Зміст індивідуальної роботи

Номер теми	Перелік тем та питань індивідуальної роботи	Кількість годин
1	Тема: Предмет і завдання психології творчості та обдарованості Питання для самостійної роботи 1. Актуальні проблеми психології творчості та обдарованості на сучасному етапі розвитку психологічної науки. 2. Основні сфери застосування психології творчості й обдарованості. 3. Завдання психології творчості у контексті загальної психології. Виписати тези та опорні поняття з глосарія по темі. Література: [рекомендована до курсу].	
2	Тема: Історія розвитку психології творчості. Питання для самостійної роботи 1. Проблема творчості у філософії Середньовіччя. 2. Творчість Г. С. Сковороди та психологія творчості. 3. Перші експериментальні дослідження психології творчості. 4. Концепції творчості у вітчизняній педагогічній науці. Література: [рекомендована до курсу].	
3	Тема: Методи психології творчості Питання для самостійної роботи 1. Метод часових обмежень.	

	<p>2. Метод раптових заборон. 2. Метод нових варіантів. 3. Метод браку інформації. 4. Метод інформаційної перенасиченості. 5. Метод абсурду. Література: [рекомендована до курсу].</p>	
4	<p>Тема: Психологія здібностей Питання для самостійної роботи 1. Здібності як форма соціальної адаптації. 2. Теорії здібностей у психологічній науці. 3. Зв'язок здібностей з іншими структурними компонентами особистості. 4. Принципи виховання здібностей. Література: [рекомендована до курсу].</p>	
5	<p>Тема: Пізнавальна сфера і творчість Питання для самостійної роботи 1. Творче і репродуктивне мислення. 2. Операційна структура творчого мислення. 3. Фантазія і творчість. 4. Зв'язок інтелекту і творчості: основні позиції інтерпретації. Література: [рекомендована до курсу].</p>	
6	<p>Тема: Психічні стани й творчість Питання для самостійної роботи 1. Творчість і афект. 2. Творчість, депресивні стани й фрустрація. 3. Творчість і психічні патології. 4. Творчість і соматичні захворювання. Література: [рекомендована до курсу].</p>	
7	<p>Тема: Творча особистість Питання для самостійної роботи 1. Художня творчість. 2. Наукова творчість. 3. Технічна творчість. 4. Творчість і фаховий успіх. Література: [рекомендована до курсу].</p>	
8	<p>Тема: Психологія обдарованості Питання для самостійної роботи 1. Причини індивідуальних відмінностей обдарованих дітей. 2. Духовна обдарованість дітей. 3. Система психолого-педагогічного пошуку обдарованих дітей. 4. Особливості навчання і виховання обдарованих дітей. Література: [рекомендована до курсу].</p>	
9	<p>Тема: Особливості творчої діяльності особистості на різних етапах онтогенезу. Питання для самостійної роботи 1. Специфіка творчої діяльності людей старшого віку. 2. Вікова динаміка творчості. 3. Творчість в умовах вікових криз. 4. Творчість і геронтопсихологія. Література: [рекомендована до курсу].</p>	

2.8. Перелік питань для підсумкового контролю.

2.8.1. Тематика модульної контрольної роботи. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Психологія творчості і обдарованості» передбачає 3 *варіанти завдань*. Кожен варіант складається викладачем вибірково. Варіант складається з *теоретичного питання* (оцінюється в 2 бали) та *практичних завдань* (кожне оцінюється в 3 бали). Максимальна сума отриманих студентом балів таким чином може становити 9 балів.

Варіант 1

1. Поясніть сутність концепту «креативність».
2. Складіть орієнтовну аналітичну таблицю порівняння понять «творчість» і «креативність».
3. Розробити рекомендації щодо формування творчих здібностей у дошкільному віці.

Варіант 2

1. Схарактеризуйте особливості використання методу спостереження у дослідженні творчості.
2. Складіть орієнтовну схему міждисциплінарних зв'язків психології творчості.
3. Розробити рекомендації щодо формування творчих здібностей у молодшому шкільному віці.

Варіант 3

1. Схарактеризуйте сутність понять майстерність, талант, геніальність.
2. Складіть орієнтовну схему зв'язків психології творчості з іншими галузями психологічної науки.
3. Розробити рекомендації щодо формування творчих здібностей у підлітковому віці.

Варіант 4

1. Схарактеризуйте особливості використання методу експерименту у дослідженні творчості.
2. Складіть орієнтовну схему взаємозв'язків творчості й переживання стресу
3. Розробити рекомендації щодо формування творчих здібностей у студентському віці.

Варіант 5

1. Опишіть структурні компоненти феномену обдарованості.
2. Складіть орієнтовну структурно-функціональну схему творчої особистості.
3. Розробити рекомендації щодо формування творчих здібностей у старшому шкільному віці.

Варіант 6

1. Проаналізувати різні види творчості.
2. Складіть орієнтовну структурно-функціональну схему рівнів обдарованості особистості.
3. Розробити рекомендації щодо формування творчих здібностей у дорослому віці.

Варіант 7

1. Поясніть особливості використання методу тестів у дослідженнях творчості.
2. Складіть орієнтовну схему психологічного вивчення обдарованої дитини.
3. Пояснити зв'язки обдарованості й успішності дитини у період шкільного навчання.

Варіант 8

1. Описати структуру творчого процесу.
2. Складіть орієнтовну схему, що відображає структуру творчого потенціалу особистості.
3. Визначте можливі умови позитивного розвитку творчості у позашкільній освіті.

Варіант 9

1. Поясніть гендерні особливості творчості особистості.

2. Складіть орієнтовну схему зв'язків креативності й девіантної поведінки.
3. Розробити рекомендації щодо підвищення показників творчості й креативних установок у професійній діяльності.

Варіант 10

1. Поясніть зв'язки емоційної сфери й самооцінки з становленням творчої особистості.
2. Складіть орієнтовну схему використання біографічного методу у вивченні творчості.
3. Визначте ключові чинники формування творчого ставлення до ефективної соціальної комунікації.

2.8.2. Питання до екзамену:

1. Предмет творчості та обдарованості.
2. Завдання психології творчості й обдарованості.
3. Творчість як психологічна категорія.
4. Місце психології творчості в системі психологічного знання.
5. Принципи психології творчості.
6. Міждисциплінарні зв'язки психології творчості й обдарованості.
7. Види творчості.
8. Структура творчого процесу.
9. Рівні творчості
10. Проблема творчості у філософії Стародавнього світу.
11. Проблема творчості у філософії Середньовіччя.
12. Психологія творчості у філософії Просвітництва.
13. Перші експериментальні дослідження творчості у психології.
14. Трансформація поглядів на творчість у контексті психології як самостійної науки (XIX – поч. XX ст.).
15. Підходи до пояснення творчості у психоаналізі.
16. Підходи до пояснення творчості у гештальтпсихології.
17. Підходи до пояснення творчості у біхевіоризмі.
18. Підходи до пояснення творчості у гуманістичній психології.
19. Підходи до пояснення творчості у когнітивній психології.
20. Концепції творчості у вітчизняній психології (XX – XXI ст.).
21. Погляди на творчість у роботах В. А. Роменця.
22. Методологічні принципи досліджень творчості у психології.
23. Спостереження як метод вивчення творчості.
24. Експериментальний підхід у дослідженнях творчості.
25. Метод тестів у дослідженнях творчості (тести інтелекту, тести креативності).
26. Можливості самопостереження й самоаналізу у дослідженні творчості.
27. Біографічний метод і вивчення творчості.
28. Аналіз продуктів діяльності й вивчення творчості.
29. Проблема здібностей у психологічній науці.
30. Види здібностей.
31. Поняття майстерності, таланту, геніальності.
32. Спеціальні здібності.
33. Педагогічні здібності.
34. Шляхи розвитку творчих здібностей.

35. Мислення і творчість: системно-функціональні зв'язки.
36. Характеристики розвитку творчого мислення.
37. Роль уяви у творчому процесі.
38. Сенсорно-перцептивна сфера у творчому процесі.
39. Мнемічна сфера у творчому процесі.
40. Творчість та інтелект: інтерпретація зв'язку.
41. Емоційна сфера і творчість.
42. Творчість у стані стресу.
43. Вольові якості й творчість.
44. Змінені стани свідомості й творчий процес.
45. Творчий потенціал і його структура.
46. Креативність у структурі творчості.
47. Особливості творчих особистостей.
48. Професіоналізм і творчість.
49. Природа і сутність обдарованості.
50. Передумови обдарованості.
51. Види обдарованості.
52. Психологічні особливості обдарованих дітей.
53. Роль сім'ї у розвитку обдарованості дитини.
54. Обдарованість і процес соціалізації.
55. Обдаровані діти з особливими потребами.
56. Особливості творчості в дошкільному віці.
57. Творчість у молодшому шкільному віці.
58. Специфіка творчості у підлітковому віці.
59. Специфіка прояву творчості у різних фазах юності.
60. Творчість у дорослому віці.

2.9. Система оцінювання (критерії оцінювання та шкала оцінювання)
із дисципліни «Психологія творчості і обдарованості»

2.9.1. Розподіл балів у межах навчальної дисципліни

форму підсумкового контролю – екзамен

Денна форма навчання

<i>Теми</i>									<i>Самостійна робота</i>	<i>Модульний контроль</i>	<i>Форма семестрової атестації – екзамен</i>
Максимальна кількість балів – 45									Максимальна кількість балів – 36	Максимальна кількість балів – 9	Максимальна кількість балів – 10
<i>Т</i>	<i>Т</i>	<i>Т</i>	<i>Т</i>	<i>Т</i>	<i>Т</i>	<i>Т</i>	<i>Т</i>	<i>Т</i>	<i>СР</i>	<i>МК</i>	<i>10</i>
<i>№ 1</i>	<i>№ 2</i>	<i>№ 3</i>	<i>№ 4</i>	<i>№ 5</i>	<i>№ 6</i>	<i>№ 7</i>	<i>№ 8</i>	<i>№ 9</i>	<i>№ 1... № 9</i>	<i>№ 1</i>	

Заочна форма навчання

<i>Практичні заняття</i>	<i>Самостійна робота</i>	<i>Модульний контроль</i>	<i>Індивідуальне завдання</i>	<i>Форма семестрової атестації – екзамен</i>
--------------------------	--------------------------	---------------------------	-----------------------------------	--

Максимальна кількість балів – 60			Максимальна кількість балів – 10	Максимальна кількість балів – 10	Максимальна кількість балів – 10	Максимальна кількість балів – 10
ПЗ 1	ПЗ 2	ПЗ 3	СР	МК		
20	20	20	10	10	10	10

2.9.2. Критерії та рівні навчальних досягнень студентів з курсу «Психологія творчості та обдарованості»

Оцінка ECTS	Сума балів за 100 бальною шкалою	Критерії	
A	90-100	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями	Студент вільно володіє навчальним матеріалом, успішно розв'язує завдання підвищеної складності, аргументовано висловлює свої думки, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань, під час виконання самостійної роботи. Основні питання розкриває на високому теоретичному й практичному рівнях, без ускладнень орієнтується в матеріалі, повністю відповідає на додаткові запитання. Якість відповідей свідчить про вільне володіння навчальним матеріалом, а також про ознайомлення з додатковим матеріалом із навчальної дисципліни. Набуті компетенції творчо застосовує в професійній предметній діяльності.
B	82-89	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження	Студент володіє навчальним матеріалом у межах програми навчальної дисципліни на творчому рівні. Під час відповідей виявляє вільне володіння лекційним і практичним матеріалом, проте у відповідях допускає неточності.
C	74-81	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками	Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, проте не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає суттєві неточності. Розкриває основні питання, а на додаткові відповідає неповно. Ознайомлення з додатковими джерелами не є систематизованим.

D	64-73	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками	Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях. Послугується тільки загальним поняттєвим апаратом, у цілому орієнтується в досліджуваному предметі, але розкриваючи основні питання допускає суттєві помилки.
E	60-63	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижчим за середній.	Домінує репродуктивний виклад інформації; труднощі в проведенні міжпредметних зв'язків навіть з допомогою викладача; знання основної термінології.
FX	35-59	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни	Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно. Робить принципові помилки у відповідях, не може дати обґрунтовані відповіді на всі основні питання викладача, не орієнтується в основних теоретичних і практичних положеннях курсу або не засвоїв окремі розділи курсу.
F	1-34	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни.

2.10. Список рекомендованих джерел

Основна:

1. Біла І. М. Психологія дитячої творчості. Київ : Фенікс, 2014. 200 с.
2. Гріффітс К., К. Меліна. Посібник із креативного мислення. К., 2020. 288 с.
3. Ільїна Н. Психологія творчості та обдарованості. К., Університетська книга, 2018. 227 с.
4. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 156 с.
5. Міллер А. Драма обдарованої дитини та пошук справжнього Я. Вид-во Ростислава Бурлаки, 2022. 160 с.
6. Психологія творчості: курс лекцій з дисципліни для студентів денної форми навчання спеціальності 053 «Психологія» / укладач Костю С.Й., Мукачево : МДУ, 2018. 46 с.
7. Яланська С.П. Психологія творчості : навч. посіб. 2-е вид., допов. Полтава: Сімон, 2018. 182 с.
8. Fazylova S., Rusol K. Development of Creativity in Schoolchildren through Art. *Czech-Polish Historical and Pedagogical Journal*, 2016. № 8/2. P. 112–123.

Додаткова:

1. Браун П. Естетичний інтелект. К.: ФАБУЛА, 2022. 272 с.

2. Березова Л. Аналіз психологічних підходів до проблеми творчого мислення. *Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти*. 2015. Вип. 1(2). С. 3–7.
3. Келлі Т., Келлі Д. Психологія творчості. Світло, сутінки і темна ніч душі. К.: Основи, 2020. 295 с.
4. Максименко С.Д. Генетико-креативний підхід: діяльнісне опосередкування особистісного розвитку : монографія. К. : Вид-во Людмила, 2021. 524 с.
5. Павленко В. В. Креативність: сутнісна характеристика поняття. *Креативна педагогіка*. 2016. Вип. 11. С. 120–131.
6. Шандрук С. Творчість як употужнення здібностей особистості. *Психологія і суспільство*. 2015. Вип. 3 (61). С. 86–91.

Інформаційні ресурси

1. <http://tppjournal.com.ua/> «Теоретичні і прикладні проблеми психології»
2. <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/arkhiv-vydannia> «Актуальні проблеми психології»
3. <http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua/> «Теорія і практика сучасної психології»
4. <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/psychology/> «Психологія»